

Muz 277

3
hogyan védekezzünk
légitámadás ellen?

A lakóházakon
belül végzendő munkálatok.
A lakosság magatartása

A LÉGOLTALMI LIGA KIADÁSA.

BUDAPEST 1938.

-1879

1881

...

...

...

Muz 277

ÁLTALÁNOS TUDNIVALÓK.

A repülőgépek teljesítőképességének állandó növe-
lése a repülőket arra képesítette, hogy ne csak a har-
coló csapatokat támadhassák meg, hanem a hátsó
országrészt is. Így támadásuk háború esetén első-
sorban a forgalom összes berendezései, a vasútvona-
lak, továbbá a hadianyagot készítő gyárak ellen irá-
nyul, de mindezekon felül *maga a lakosság*
ellen is, hogy a munkát megakassza, a megszokott
mindennapi életet lehetetlenné tegye, a lakosság e-
lenállóképességét megtörje. Ezt a céljukat támadó re-
pülők leghatásosabban úgy érhetik el, ha a *városok-
kat és nagyobb községeket támadják meg*, ahol soké-
ház szűk helyre épült és ahol az okozott anyagi ka-
ron kívül bomlasztó erkölcsi hatást válthat ki az is-
méllődő légitámadás.

Az ország megvédése légitámadás ellen elsősorban
a katonai légvédelem feladata. Minden máig tartott
hadgyakorlat azonban azt bizonyítja, hogy a *katonai
légvédelem repülő hadak támadását megnehezíti, de
teljesen meg nem akadályozhatja.*

A jövő háborújában városaink és nagyobb köz-
ségeink hadszíntérré változhatnak, ezért *szükséges,
hogy gyermekeinket és azokat a nőket, akiket köte-
lességük teljesítése háború idején nem köti a város-*

hoz, onnan eltávolítsuk és közeli tanyákra avagy kisebb falvakba szétszórjuk, lehetően még mielőtt az első bomba le hull. Amennyire keresztülvihető, az aggodkat és beteget is szállítsuk el. Már ezzel az egy rendszabállyal is számos emberéletet menthetünk meg. A sok fogyasztó eltávolításával pedig egyszerűs mind a városok élelmezését is megkönnyítjük.

Szükséges továbbá, hogy a lakosság az őt fenyegető veszélyt ismerje és mindenki tudja, hogyan viselkedjek légítámadáskor, s a védekezést illetően mi a teendője. Szükséges ezenkívül, hogy azok az intézkedések, amelyekkel a célzott bombadobás megnehezíthető és a repülőbombák hatása csökkenthető, idejekorán és természetesen végrehajtsanak.

A felsorolt munkálatok összességét **légoltalomnak** nevezzük. Kimondhatjuk tehát, hogy a légoltalom elkerülhetetlenül szükséges, mert csakis a katonai légvédelem és a légoltalom **együttesen** védhetik a jövő háborújában a városokat a pusztulástól, a nemzetet az összeroppanástól.

Elkerülhetetlenül szükséges, hogy minden lakás, minden ház, műhely, gyár a légoltalom egy-egy erődjé legyen, minden falu és város pedig a légoltalomnak egy-egy vára.

Ma nem elegendő jól kiképzett hadsereget fenntartani, hanem elengedhetetlen, hogy épp oly jól kiképzett polgárság védje a haza minden rögét, mert a győzelem érdekében serényen és zavartalanul termelő hátország nélkül háborút viselni nem lehet.

Magyarország helyzete légoltalom szempontjából kedvezőtlen, mert míg a trianoni békeszerződés minket légierők fenntartásától eltiltott, szomszédaink

hatalmas légihaderővel rendelkeznek, Csehszlovákia pedig fejlett hadiiparral is.

Csonkahazánk kis terjedelme miatt minden városunk a határtól félórás repüléssel elérhető; fővárosunk kb. 8 perc alatt; több határmenti városunk pedig még hamarabb.

Ipartelepeink nagyrésze a főváros és határmenti városaink köré csoportosul, ezért légitámadás könnyen érheti és béníthatja meg őket. Mindezekért hazánk *légvédelme és légoltalma sorsdöntően fontos*

A repülőök bombák ledobásával és géppuskák, gépágyúk tüzevel vagy folyékony hargőz permetezésével támadnak.

A jövő háború első óráiban az ellenséges repülőrajok a vasutat támadják meg, elsősorban építményeit, mint pl. nagyobb vasútállomásokat, vasúti hidakat stb., mert ezek szétrombolásával akadályozhatják meg leginkább a vasúti forgalmat.

Megtámadják a gyárakat és üzemeket, elsősorban azokat, amelyek a hadsereg felszerelését, felruházását, élelmezését szolgálják, mint pl. a vas-, fegyver-, lőszer-, posztó- és bőrgyárakat, gőzmalmokat stb.

De megtámadják a polgári lakosságot is városaikban és falvaikban, ahol sok ház szűk helyen áll és a ledobott bombák nemcsak nagy rombolást és pusztítást okoznak, hanem bomlasztó erkölcsi hatást is gyakorolnak. A következőkben ismertetett óvóintézkedések fogonatosítása létérdeke minden városnak és falunak, de minden egyes lakójának is.

A repülőbombák hengeres, kúposan végződő vagy halalakú fémtartályok. Aszerint, hogy töltésük

robbanó- vagy gyújtóanyag, avagy hargáz, *robbanó-, gyújtó- és gázbombákat* különböztetünk meg.

Épületek rombadöntésére nagysúlyú robbanóbombákat, úgynevezett *rombolóbombákat* alkalmaznak, embertömegek és állatesordák ellen pedig kisebb, úgynevezett *repeszbombákat*.

A kisebb rombolóbombák hatása ellen az épületek pincéjében találhatunk védelmet.

Ha lakásunk közvetlen közelében *barlang*, avagy *hegyoldalba, sziklába vájt pince van*, az teljes védelmet nyújt.

A rombolóbomba szilónkjai és minden fajta hargáz ellen tökéletes biztonságot nyújt olyan, legalább 1½ téglavastag fallal rendelkező pince, amelyet gáz behatolása ellen légmentesen tömítünk.

Az óvóhelyül használt pincének kellékei:

1. előtere legyen;
2. az előtér bejárata ne nyíljk közvetlenül a szabadba;
3. több kijárata is legyen (vészkijárat, esetleg ablakon keresztül);
4. előterében szükségárnyékszék legyen berendezhető.

Pince hiányában óvóhelyünk a szomszédház egyik pincéjében, esetleg házunk földszinti helyiségében is lehet.

Óvóhelynek alkalmatlan az olyan pince, amelyben fűtőanyag van, gőz- vagy vízfűtés kazánja, gázóra és gázcsövek, kályha- és kéménytisztító nyílások, vagy amelynek előtere vagy bejárata gyúlékony anyaggal van tele.

Tömegszerencsétlenség elkerülése céljából *egy-egy óvóhelyen legfeljebb 50-en tartózkodjanak.*

Az óvőhely oly tágas legyen, hogy légmentes elzárása ellenére, a menedékkeresők több óráig tartózkodhassanak benne. Minthogy egy nyugvó ember levegőszükséglete óránként bőséges tartalékkal együtt 1 m^3 , személyenként legalább 3 m^3 óvőhely-térfogatot számítunk és legalább 1 m^2 alapterületet. Ilyen méretű óvőhely szükség esetén 6 óráig is használható, levegő-felfrissítés nélkül.

Az óvőhely mennyezete négyzetméterenként legalább 1000 kg teherbírású legyen.

Ezért pincénket építésszel vizsgáltassuk meg és mennyezetét úgy támasztassuk alá, hogy minden négyzetméterre legalább 1000 kg súlyt biztosan elbírjon. Váznélküli fala épületeknél azonban négyzetméterenként annyiszor 500 kg-ot követelünk, ahány földém van még az óvőhely mennyezete fölött. (Többnyire a régi földém alá új, önálló földém alkalmazása szükséges.)

Óvőhelyünket úgy kell tömítenünk, hogy még kulcslyukon se juthasson be gázos levegő. Minden ablakát — egy kivételével, amely vészkijáratul szolgál és ezért elég nagy legyen, — falazzuk be teljesen. A meghagyott ablakot kívülről bombaszilánkok ellen védjük meg, belülről pedig légmentesen zárjuk. Az eltörleszést úgy kell végeznünk, hogy az belülről kibontható legyen. Az óvőhely ajtaja légmentesen zárjon.

Légoltalmi szempontból kevésbé veszélyeztetett helyeken kielégítő oltalmat nyújt az óvőhelyárok. (Háborús lövészárók.)

Az óvőárok épületektől és egyéb létesítményektől távolabbi helyekre építendő és pedig úgy, hogy 3 m-

ként az árok iránya zeg-zug vonalban változtatandó. Az árok mélysége $1\frac{1}{2}$ méterre, alsó szélessége 0,6 m, felső szélessége 0,8 m-re veendő. Az árokból kiemelt földet kétoldalra legalább 30 cm magassága felhányjuk. Az árkot szilánkbiztossá, sőt szükségyszerűen gázbiztossá is tehetjük, ha gerendákkal, pallókkal lefedjük, legalább 40 cm vastag földfeltöltéssel látjuk el és a bejáratánál jól záró lefedést (kátránypapírral, sűrű szövettel bevont ajtót) alkalmazunk. (Légítámadáskor az óvóárookban tartózkodók gázalarcot hordjanak, ilyen hiányában pedig szájukat és arcukat nedves kendővel kössék be.)

Az összes bombafajok közül a **gyújtóbombák** veszélyeztetik leginkább azokat a városokat és falvakat, amelyek a polgári légoltalom óvintézkedéseit nem fogantatosították. Gyújtóbombák dobásával a repülők számos tüzfészket akarnak okozni. Céljukat már könnyű (1 kg—5 kg) gyújtóbombák szórásával elérhetik, mert azok a háztetőt átütik és a padlásra gyújtanak. Ezért padlásunkat a később ismertetett módon rendezzük be, illetve alakítsuk át.

A bomba oltásánál a legcélravezetőbb a levegő elzárásával való oltás. Száraz homoklefedéssel a hatás körzetét csökkentjük, esetleg még a bomba égését is megszüntethetjük.

Az elektrontermit-bomba. A termit-bomba vakító fénnel ég és az izzó szikrákat úgy szórja, mint egy csillagszóró. A termit-bomba oltását homokfedésen kívül csak bőséges vízzel eszközölhetjük. Kevés vízzel ne kíséreljük meg, mert ez az égést fokozza. A bomba elégeése után visszamaradó fémlépenyl vaslapáttal homokbuckára fektessük.

Az elektrontermit-bombák 3—5 perc alatt kiégnek és ami már csak ezután ég, az csak fának, vagy más gyúlékony anyagnak égése lehet. Ezeket a tüzeket azután már vízzel elolthatjuk.

A foszforbomba. Sűrű fehér füstöt fejleszt, rézszeckéi pedig fakó színű lánggal égnek. Nedves homokkal vagy vízzel olthatjuk. *Ha a foszfor a levegővel érintkezik, újra lángollobban.* Erre gondoljunk és a foszforrészeckéket szórjuk vizesvödörbe.

Óvatosság! a jelszó a gyújtóbomba oltásánál. Legcélirányosabb megvárni, míg a bomba maga elég és csak azután kell az általa meggyújtott anyagot eloltani. Ez azért is fontos, mert vannak olyan szerkezetű bombák is, melyek az égés bizonyos idején túl robbannak, azért, hogy gyújtóanyagukat széjjelhordva, az égés területét növeljék. Oltásközben álljunk álarcol, egyrészt azért, hogy szemünket védjük, másrészt pedig azért, hogy szervezetünket az esetleges mérgező gázok halásától megvédjük, mert vannak olyan gyújtóbombák is, melyek működésük közben mérgező gázokat fejlesztenek. Gázálarcol hiányában nedves kendővel kössük be szánkát és orrunkat.

A harcgázt folyékony, vagy szilárd állapotában vékonyfalú bombákba töltik. A gázbombák alakja a robbanóbombákéval azonos. A harcgázon kívül robbanó töltést is tartalmaznak, amely a földreesés pillanatában a gyújtó hatására szétveti a bomba falát és a benne levő harcgázt.

A repülők nemesak bombákkal intézhetnek gáz-támadást, hanem — főleg alacsonyán repülve — folyékony harcgáz csepegtetésével, permetezésével is.

Végül folyékony harcgázzal töltött apró üvegeséket is szórhatnak, sorozatban vagy tömegesen.

Ha tehát háborúban feltűnően alacsonyan repülő ellenséges gépet látunk, valószínű, hogy az gázt permetezett. Elővigyázattal figyeljünk, nem észlelünk-e ilyenkor mustárra, fokhagymára, muskátlira emlékeztető idegen szagot, ami a terep gázfertőzését jellemzi. Továbbá a talajon, növényzeten nem látunk-e kisebb-nagyobb cseppeket?

Gázüvegsék leesésük helyén nedves foltokat okoznak üvegszilánkokkal.

Óriáskedjünk ilyen gázzal fertőzött területre lépni.

A harcgázok közül a mustárgáz a legveszélvesebb. Szaga mustárra, fokhagymára emlékeztet. Folyadékalkatban meglámadja a bőrt. A sérülés csak 4—6 óra múlva vehető észre, előbb bőrpír, majd hólyag, később fekély alakjában. Jellemző, hogy az égési hólyaghoz hasonló sérülés kezdetben teljesen fájdalomtalan. Ezek az elváltozások csak hetek múlva gyógyulnak. Szemen a mustárgázcseppek vakságot is okozhatnak.

A ruhára és cipőre tapadó járpermet ezeken keresztülszivódik és sérülést idéz elő.

Gőz formájában a szemet támadja meg, továbbá a légutakat és tüdőt is és hosszantartó megbetegedést, esetleg halált okoz.

A mustárgáz e hatása sem azonnal, hanem csak órák múlva mutatkozik.

Ha ruhánkat, cipőnket mustárgázcseppek érték, vagy ha gázzal fertőzött talajon jártunk, **legrövidebb idő alatt** (lehetőleg percekben belül) **vessük le ruhánkat úgy, hogy kezünk a beszennyezett részt ne érintse**

s testünk ennek megfelelő részét lehetően vizes klórmésszel, vagy klórmészpuderral jól dörzsöljük be, klórmész hiányában szappannal és melegvízzel mossuk le. Kétes esetekben vetközzünk le, egész testünket mossuk le melegvízzel és szappannal és tiszta ruhát öltünk.

A közvetlenül bőrünkre jutott mustárgázcseppet ronggyal, vattával itassuk fel s utána rögtön tisztítsuk meg a fenti módon. Az itatásra használt anyagot, klórmésszel kezelve, semmisítsük meg.

Klórmész használata szemnél tilos! Szemünket gyanus esetben 1%-os szódabikarbona vizes oldatával öblítsük, amellyel ajánlatos orr- és szájöblögetést is végezni.

A hargázok ellen védekezni kell, de csak akkor, ha a gázveszély tényleg fennáll. A gázveszély megállapításának módjait **gázfelderítésnek** nevezzük.

A gázfelderítés történései:

1. a levegőben eloszlott, nem látható hargázoknál

a) látás útján, amikor szemünkkel érzékeljük egy gázbomba becsapódása után keletkező, ködhöz hasonló kis felhő képződését, vagy olajhoz hasonló anyagú cseppeket, illetve tócsákat látunk,

b) szaglás útján, amikor a levegőben rendestől eltérő szagokat érzünk,

c) a hargáz hatása révén. A hargázok legtöbbje ugyanis könnyeztet, vagy köhögésre ingerel, vagy orrunkban, torkunkban kaparó érzést, sőt egyik-másiknál már az első lélegzetvételnél fojtó érzést vált ki;

2. *folyékony, csepp, vagy töcsa alakjában szét-
terült harcágzoknál:*

a) azoknak torma-, fokhagyma-, illetve mus-
kátlira emlékeztető szagán kívül

b) kémelő pornak, vagy kémelő papírnak szétszó-
rása révén. A rózsaszínű kémelő por a harcágz csepp-
jével érintkezve, élénkpirossá, a fehér, vagy rózsá-
színű kémelőpapír pedig szürkeshínűvé válik.

Abban az esetben, ha valamelyik gázfelderítési
mód segítségével harcágz jelenlétét megállapítottuk,
minden igyekezettel azon kell lenni, hogy annak ká-
ros hatását megszüntessük. Ezt **gázmentesítésnek** ne-
vezük.

A levegőben eloszlott harcágz hatását megszü-
ntelhetjük, vagy legalább is erősen lecsökkenthetjük:

a) szellőzéssel, vagyis ajtó-ablak kinyitásával
mesterséges légjáratot állítunk elő. Amennyiben a
helyiség fűthető, úgy felfűtés után a meleg levegő a
nyílásokon át könnyebben cserélődik, szellőződik. Ez
a mód azonban csak akkor alkalmazható, ha az épü-
let körüli levegő harcágzmentes, vagyis tiszta;

b) permetezéssel, amikor erre alkalmas készülék-
kel (porlasztó, kézi, vagy háti permetező) tiszta vagy
szódabikarbónás vizet permetezünk a levegőbe.

Csepp alakjában jelentkező harcágzok hatástá-
lanítását végezhetjük:

a) amennyiben az az emberi testre került, a
„Gázsebesomag”-ban található klórmészpúderrel rá-
szórás útján (ilyen hiányában klórmésszel);

b) földre került cseppek, töcsák esetén egyenlő
arányban összekevert klórmész és föld (vagy homok)
szétszórásával,

c) tárgyakra hullott cseppek hatástalanítása pe-
dig forró vízben történő 2 órai kifőzéssel, vagy ha ez
eljárás az anyagot tönkretenné, úgy langyos klórtar-
talmú vízben leendő 4 órai áztatással, vagy klórmész
és vízből készült péppel való bekenés útján eszközöl-
hető. A hatástalanítás legegyszerűbb módja, ha a
harcgázérte anyagot a nap és levegő (szél) hatásának
tesszük ki. Ez az olesó eljárás azonban igen hossza-
dalmas;

d) *élelmiszer és ivóvíz gázmentesítése vagy nehe-
zen, vagy egyáltalán nem hajtható végre.* A fogyasz-
tásra szolgáló anyagokat tehát mindig gázmentesen
(légmentesen elzárva) tartjuk.

*Őrizkedjünk olyan élelmiszer és víz fogyasztásá-
tól, amelyet harcgázcseppek értek,* mert ezektől sú-
lyosan megbetegedhetünk. *Ilyen vizet még mosdásra
se használjunk. Ezekről háziállataink is megbeteged-
nek,* az ilyen élelmiszert tehát klórmésszel behintve
el kell ásní, a vizet csatornába kell önteni.

Élelmiszereinket lehetőleg légmentesen zárjuk el.
Jó a cellofánpapírba, viaszosvászonba való csoma-
golás.

Ha élelmiszerünk *levegőben levő harcgáztól* kül-
lönös szagot vagy ízt kapott, semmisítsük meg. Na-
gyobb élelmiszerkészletnél forduljunk előbb tanácsért
hatósági szakértőhöz.

*Olyan tüzelőanyagot, amelyet harcgázcseppek
értek, nem szabad használni,* mert a melegben a csep-
pek elpárolognak és gázveszélyt okozhatnak. *Tartsuk
tehát tüzelőanyagunkat fedél alatt.*

★

Kimagaslóan fontosak azok az intézkedések, ame-
lyek megakadályozzák, hogy légítámadások városo-

kat, nagyobb községeket, gyárakat és vasútállomásokat meglepetésszerűen érthessék. Hogy mindezek idejekorán értesüljenek az őket fenyegető veszélyről, az ország határánál, valamint az ország belterületén több előre megállapított vonal mentén figyelő őrsök figyelik az ellenséges repülőket és számukat, fajtájukat, valamint repülésük irányát és magasságát távbeszélőn légvédelmi kerületük légvédelmi központjának jelentik. Minden ilyen központ mellett riasztó központ működik, amely a területen fekvő vasútállomásokat, gyárakat és azokat a szerveket, amelyeknek felkészülése huzamosabb ideig tart, (rendőrség, mentők) a közelgő veszélyről „légi veszély” jelszóval távbeszélőn értesíti. A „légi veszély elmúlt” jelszóval pedig ugyanezeket — szintén távbeszélőn — a veszély elmúltáról értesíti. A lakosság riasztására a központ a „légvédelmi riadót” rendeli el. A riasztás hangjelekkel történik (üvöltöző sziréna hang három ízben, 1—1 perc időtartamban, az egyes jelzések között félperces szünetekkel, vagy a harangok félreverésével).

Ugyanezek az eszközök jelzik a riasztó központ parancsára azt az időpontot is, amidőn a lakosság elhagyhatja az óvóhelyet.

A „légi veszély elmúlt” jele: egyforma hangszínezetű és egyforma hangerősségű hosszas bűgás szirénával vagy rendes harangozás.

*

A köz érdeke parancsolóan megkívánja, hogy háború alatt minden fényforrás, amely éjjel a repülőket figyelmeztetheti és a célzott bombadobást meg-

könnyíti, eloltassék. Ezért az illetékes hatóság „csökkentett világítást“ rendel el. Erre az ország egész területén minden fényforrás megszüntetendő, ama lámpák kivételével, amelyek a forgalom és közbiztonság miatt nem nélkülözhetők.

Amint légítámadás veszélye fenyeget, a helyi riasztóközpont a „teljes elsötétítést“ rendel el, mire a város, gyárak, vasútállomások stb. teljes sötétségbe borulnak. Ezért idejekorán gondoskodjunk szükségvilágításról és gyertyát, lámpát szerezzünk be.

Elsősegítségnyújtás.

Légítámadások alkalmával különböző sérülések, roszullétek keletkezhetnek. A rombolóbombák okozta házbeomlások stb. külső- és belső-sérüléseket, a gyújtóbombák hatására keletkezett tűz égési sebeket, a harcászók (mustárgáz) gázmérgezést és gázsérülést okozhatnak.

1. *Hasüregi* (belső) vérzés esetén a sérültet azonnal kórházba kell szállítani.

Sebzéseknél, ha erős (verőeres) vérzést látunk, legelőször azt csillapítsuk szorítókötéssel. A seb bekötését csak tiszta kézzel és csiramentes (steril) köt-szerrel végezzük. A sebbe nyúlni tilos!

2. Égési sebre tegyünk olajos, vagy vazelines kötést.

3. Csonttörés esetén fontos az ellőrött esont nyugalmának a biztosítása. (Sínzés).

4. Ájulás esetén hidegvizes ruhával dörzsöljük az ájult arcát, szagoltassunk vele ingerlőszagú anyago-

kat (szalmiákszesz, ecet, reszelt torma), súlyos esetben alkalmazzunk mesterséges lélegeztetést.

5. Hőgutánál a beteget szállítsuk árnyas-hűvös helyre, a ruháit gomboljuk ki, a testét mosogassuk hideg vízzel, adjunk hűsítő italokat és szíverősítőt, pl. hideg feketékávé, erős teát.

6. Ingerlő, könnyeztető, tüsszentelő harcgázmérgezés esetén a könnyezés ellen 2%-os szódabikarbona-oldattal szemöblögetést alkalmazzunk, a tüsszentés ellen szagoltassunk friss klórmész-púdert.

7. Fojtóharcgázmérgezésnél a sérültet azonnal fektessük le, a legkisebb mozgás is tilos, adjunk szíverősítőket. Mesterséges lélegeztetés tilos!

8. Folyékony harcgáz által okozott mérgezésnél friss esetben a gázceppet itassuk fel itatóspapírral, tiszta ronggyal és a kissé megnedvesített bőrre hintsünk klórmész-púdert (hiányában klórmeszet), amelyet 5 perc múlva langyos vízzel mossunk le és ismételjük meg ezt az eljárást. Ha a szembe jutott mustárgáz, végezzünk bőséges szemöblögetést 2%-os szódabikarbona-oldattal.

9. Világítógázmérgezésnél élesztési eljárást alkalmazzunk (lásd ájulás), az eszméleténél levő mérgezettnek adjunk szíverősítőket.

10. Mérgezéseknél (harcgázzal fertőzött étellel) hánytató, utána erélyes hashajtás.

Minden háznál legyen kéznél: „Elsősegítség-csomag” vagy steril pólya (minden lakóra egyet számítunk), háromszögű kendő (a lakók számának fele), vatta, biztosítótű, alkohol, jódtinctura, olaj és vazelin, klórmész-púder, vagy legalább klórmész, légmentesen zárt dobozban, szódabikarbona.

HOGYAN VÉDJÜK MEG LAKÓHÁZUNKAT LÉGITÁMADÁS ELLEN? A LAKOSSÁG MAGATARTÁSA

A lakóházon (házcsoporton) belül elő kell készíteni azokat a berendezéseket és óvórendszabályokat, melyek a légitámadás által okozott károkat csökkentik: az óvóhelyeket, az egészségügyi és gázvédelmi berendezéseket és felszereléseket, a tűzvédelmi, az el-sőtétítési és riasztási rendszabályokat, valamint a műszaki helyreállítás eszközeit.

Légvédelmi riadó jelére az élet- és vagyonbiztonság megóvását célzó, valamint a keletkezett veszedelmek kiküszöböléséhez szükséges munkálatokban mindenkinek hathatósan részt kell vennie.

Ezen munkálatok végrehajtásához a következőket szükséges tudni:

I. Hogyan kell felkészülnie a lakosságnak már békében a légitámadásokkal szemben? II. A lakóház (házcsoport) légoltalmának végrehajtásához milyen felszerelések és eszközök szükségesek? III. Mi a feladata a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrségnek? IV. Milyen szempontok szerint állapítjuk meg a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség számerejét és tagozását? V. Hogyan viselkedjék a lakosság a honi légvédelmi készülség elrendelésétől annak feloldásáig? VI. Mi a kötelessége a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnokának?

I. Hogyan kell felkészülnie a lakosságnak már békében a légitámadásokkal szemben?

1. A gyújtóbomba hatása elleni védekezés. Ehhez: a) A padlást lomtalanítani kell. b) A padlástér

7 *faszerkezetű osztófala*it el kell távolítani. *c)* A padlástéren *homokot* kell tárolni oltás céljaira és azért, hogy *honi légvédelmi készüeltség* elrendelésekor (ha légítámadás veszélye fenyeget) a padlásteret 1—2 cm vastagságban felszórhassuk homokkal. *d)* A padlástéren *vizet* kell előkészíteni oltás céljaira. *e)* A padlás faszerkezetét *lángtalanítani* (impregnálni) vagy *meszelni* kell. *f)* *Tűzjelzőberendezést* kell lehetően beszerezni. *g)* Szem előtt kell állandóan tartani azt, hogy *az udvaron és a ház közelében nem szabad gyúlékony anyagot elhelyezni.*

2. *Rombolóbomba* hatása ellen az óvóhely véd. Ezért az óvóhelyet ki kell választani és azt úgy kell megerősíteni, hogy az *a) szilánkbiztos. b) bedülésmentes* és *c) gázbiztos* legyen.

3. *Gázbomba* hatása ellen az óvóhelyek különböző hézagainak és nyílásainak (ajtó, ablak) lehetően gázmentes tömítéséhez szükséges anyagot elő kell készíteni. *Gázálarcot* kell vásárolnia mindenkinek! A népgázálarc minden harez ellen véd!

4. Az *elsötétítéshez* szükséges eszközöket elő kell készíteni, hogy a lakásokból a fény kiszűrődését ilyen módon megakadályozzuk. (Ablakokra sötét függöny.)

5. Részt kell venni a lakóház (házcsoport) lakóinak a *Légoltalmi Liga* által rendezett kiképzésen és a lakóház (házcsoport) légoltalmi gyakorlatokon!

6. Végre kell hajtani a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnokának rendelkezéseit.

7. Be kell lépni a *Légoltalmi Liga* tagjai sorába, hogy a Liga megerősödjék és így célkitűzéseit meg-

valósíthassa. A légoltalmi önvédelem és kötelesség a család iránt. Fizessünk elő a *Riadó!*-ra, a Légoltalmi Liga lapjára.

8. Vidéki, illetve kevésbé veszélyeztetett területen lakó rokonokkal és ismerősökkel fel kell venni az érintkezést, hogy a honi légvédelmi készütség idején a gyerekek, betegek, aggok oda legyenek kihelyezhetők.

9. Szegényebb embertársainkat gázálarchoz kell juttatnunk!

10. Már ma kell mindezt cselekednünk, nehogy holnap késő legyen!

II. Milyen felszerelések és eszközök szükségesek a lakóház (házesoport) légoltalmának végrehajtásához?

A ház (házesoport) légoltalmi őrség parancsnokánál legyenek készenlétben a ház (házesoporton) belül légítámadás alatt előforduló kisebb *műszaki* hibák helyreállításához szükséges eszközök (lakatos-, asztalos-, gáz-, villany- és vízvezetékszerelőszerszámok). Ezeket célszerűen szerszámládában kell elhelyezni. A ház (házesoport) légoltalmi őrség parancsnoka olyan alkalmas helyen helyezi el a ház (házesoport) riasztásához szükséges *riasztó* eszközt (kézi sziréna, síndarab kalapáccsal, kerepelő), hogy a ház (házesoport) lakói feltétlenül meghallják a riasztást.

A padlástér bejáratánál (vagy annak közvetlen közelében) tartandók: A házi tűzoltók *felszerelése* és egyéb szükséges eszközök és pedig: veder, szikracapó, vászonveder, szabványosított vagy más alkalmas, vízzel oltó, kézi tűzoltókészülék, vödörbe állítható fecskendő, lapát, csákány, fűrész, balta, kézilámpa. A kézilámpák akkumulátorosak vagy száraz-

telepesek legyenek, ennek hiányában tökéletesen zárható olajlámpa kell. A padlástéren hordóban víz és előkészített homokbuckák, az óvóhellyel összeköttetést szolgáló berendezés (tűzjelző, csengő).

Az óvóhely előterében elhelyezendő: mintegy 10 cm magas, legalább 50×50 cm-es nyitott ládikó klórmésszel megtöltve, a gázzal szennyezett lábbelik letisztítására. Légmentesen zárható láda klórmésszel, jól zárható bádogedény (gázzal szennyezett ruhák befogadására), légtalmi mentőszekrény, hordógy rögtönzéséhez szükséges farudak, takaró vagy erős lepedő, mosdótálcák, tiszta víz, szappan, körömkefe, poharak, edény a szennyes víz befogadására, néhány üveg tiszta, forralt víz szemöblögetéshez, törülköző, a falon kifüggesztve: magatartási utasítás.

Az óvóhely illemhelyén: klórmeszes vizet vagy mésztejet, homokot vagy lözeget kell tárolni.

Az óvóhelyen: padok, székek, asztalok, szükségvilágítóeszközök (kézi villanylámpa), bőséges ivóvíz jól zárható edényekben, magatartási utasítás a falon kifüggesztve, összeköttetést szolgáló berendezés a padlástérrrel (tűzjelző, csengő). Itt említjük meg, hogy célszerű a rádióvezetékét is az óvóhelyre bevezetni.

Az esetleg eltorlaszolt óvóhely kiszabadításához szükséges szerszámok, szigetelő- és tömítőanyagok: vas emelőrud, csákány, lapát, balta, fűrész, szeg- és kapocskészlet, vasfűrész, harapófogó, szigeteltnyelű csipőfogó, keményfaékek, homokzsák, nedves agyag vagy gitt, nemezzsalag, enyvezett erős papír, téglák.

A gázmentesítéshez szükséges felszerelés: kézi szóró, klórmeszesláda, öntözőkanna, kefeseprő, cirokseprő, hordozható faláda (kihordó láda), lapát stb.

III. Mi a feladata a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrségnek?

A ház (házcsoport) légoltalmi őrség feladata lakóházon (házcsoporton) belül légítamadás esetén a károk és veszedelmek kiküszöbölése és helyreállítása, a tüzek csirájában való elfojtása, a sérültek ápolása, az egyszerűbb műszaki és gázvédelmi munkálatok elvégzése, a lakók vagyonának megőrzése és a vakrémület elfojtása.

Ennek megfelelően a lakóház (házcsoport) őrség: a lakóház (házcsoport) *légoltalmi őrség parancsnokból, óvóhelyparancsnokból, tűzoltó, egészségügyi, műszaki és gázvédelmi* közegekből és a *küldöncökből* áll. A lakóház (házcsoport) őrség tagjait az *összes felsorolt munkálatok végrehajtására* ki kell képezni. A lakóház parancsnoka a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnoka.

A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnokát és helyettesét a lakóházon (házcsoporton) belül lakó személyek közül célszerűen az ingatlan tulajdonosának a Légoltalmi Liga útján tett javaslata alapján a hatóság nevezi ki. A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnokának *helyettese* egyúttal az *óvóhely parancsnoka is.*

Az *óvóhelyparancsnok* légítamadás alatt az óvóhelyen tartózkodók között a rendet és fegyelmet minden körülmények között fenntartja, a vakrémületet kiméretlenül letöri, a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnokának rendelkezését az óvóhelyen végrehajtja. (Kiválasztás és kinevezés, mint feljebb.)

A *tűzoltók* feladata a lakóházban (házcsoportban) tüzek keletkezésének megakadályozása, a kelet-

kezett tüzek oltása, illetve a tüzek továbbterjedésének megakadályozása. Szükség esetén a házi tűzoltók a hatósági tűzoltóság tag munkájában segítőkészek. Az egészségügyi közegek feladata lakóházon (házcsoponton) belül a sérültek részére elsősegélyt nyújtani. A gázvédelmi közegek lakóházon (házcsoponton) belül felderítik a gázzal fertőzött területeket és azokat gázmentesítik. A műszaki közegek lakóházon (házcsoponton) belül az egyszerűbb műszaki helyreállító munkákat végzik. Villany-, víz-, gázvezetékek helyreállítása, óvóhely alátámasztások, bedülések helyreállítása.) A küldöncök (összekötők) lakóházon (házcsoponton) belül a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnoka és az óvóhely, valamint a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnoka és az őrség tagjai közötti összeköttelést biztosítják.

A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrségparancsnok a küldönc (összekötő) útján adja ki rendelkezéseit. A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség tagjai naggyobbrészt nőkből áll.

IV. A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrségének számereje és tagozása?

A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség számerejét és különösen a tagozását teljesen a helyi körülmények szabják meg. Az őrség felállításánál a súlyt a tűzvédelmi és egészségügyi szolgálat megszervezésére kell helyezni. Támponatul szolgáljanak:

a) Kis épületben (házcsoportban) pl., ahol a lakók száma kb. mintegy 30 (lélekszám), az őrség számereje: 7 fő; az őrség tagozása: 1 lakóház (házcsoport) légoltalmi őrségparancsnok, 1 lakóház (házcsoport) légoltalmi őrségparancsnokhelyettes (egyúttal óvóhely-

parancsnok), 2 tűzoltó (házitűzoltó), 2 egészségügyi közeg (e. ü. segéd), 1 küldőnc (összekötő) lehet.

b) *Nagy épületben*, pl. (házcsoportban), ahol a lakók száma kb. mintegy 100 lélekszám), az őrség száma: 21 fő; az őrség tagozása: 1 lakóház (házcsoport), légoltalmi őrségparancsnok, 1 lakóház (házcsoport), légoltalmi parancsnokhelyettes (egyúttal óvóhelyparancsnok), 6 tűzoltó (házitűzoltó), 5 egészségügyi közeg (egészségügyi segéd), 3 gázvédelmi közeg (gázvédelmi segéd), 3 műszaki közeg (műszaki segéd), 2 küldőnc (összekötő) lehet.

A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség általában a lakóház (házcsoport) lakóinak (lélekszámának) mintegy *egyötöde-egyhatoda* legyen.

A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség felszerelése. Az őrségnek a) személyi és b) szakfelszereléssel kell rendelkeznie.

A személyi felszerelés (személyenként): 1 drb sisak (szükségmegoldásban: a fej megvédésére alkalmas más eszköz), 1 drb gázálarc (szükségmegoldásban: nedves kendő, melyet az orr és száj elé lehet kötni). 1 drb vízmentes kabát (szükségmegoldásban: vászon munkásruha vagy kezes-lábas), 1 pár sárcipő (szükségmegoldásban: erős bőrcipő és erre erősíthető fatalp), 1 drb kézi villanylámpa, 2 drb gázsebcsomag, 2 drb sebkötő csomag, 1 drb jelzősíp, 1 drb karszalag (a hatóság írja elő, hogy a karszalagok milyenek legyenek).

Ezenkívül a gázvédelmi és egészségügyi közegek részére szolgálatuk ellátásához szükséges *különleges* személyi felszerelés is.

b) *Szakfelszerelés*. I. II. alatt.

V. Hogyan viselkedjék a lakosság a honi légvédelmi készültség elrendelésétől annak feloldásáig?

A) Teendők a „honi légvédelmi készültség” elrendelésekor:

1. A lakás *elsőtítéséhez* szükséges eszközök előkészítendők.

2. Csak a legszükségesebb világítást szabad megahagyni! (A többi villanyégő kicsavarandó.)

3. *Szükségvilágítás* előkészítendő (zseblámpa).

4. Az óvóhely tömítése, hogy gáz be ne hatolhasson.

5. Az ablakokat kétoldalt papírral keresztalakban *átragasztani*, hogy a légnyomásnak ellenálljanak, illetve, ha bezúzódnak, minél kevesebb szilánkra törjenek.

6. Minden edényt (fürdőkádat) vízzel meg kell tölteni, hogy ha a lakásban tűz üt ki, kellő mennyiségű víz álljon a tűzoltók rendelkezésére.

7. Az „*óvóhely csomag*”-ot közvetlenül a lakás kijárata mellé kell előkészíteni. Az „*óvóhely csomag*” célszerűen a következőket tartalmazza: takaró, élelmiszer, villanylámpa, gyerekek részére játékszer, kisgyermek részére tej, a legfontosabb személyi okmányok és a családi körülmények szerint változó legszükségesebbek. A romló élelmiszert naponta cserélni kell. Legcélszerűbb ezért az óvóhely csomagba *konzervet fenni*. Ne felejtsük el, hogy az óvóhelyen esetleg több óráig kell tartózkodnunk!

8. Az utcára ne menjünk ki gázálarc és kevés élelmiszer nélkül. A gázzebecsomagot mindig vágjuk zsebre. (Ha ilyen nincs, kis, jól dugaszolt üvegben klórmentet.)

B) *Teendők „Légvédelmi riadó“ esetén.*

a) *Általában:*

Nyugalom! Ne kiabálj! Ne tolakodj! Ne okozz riadalmat! A kishitűeket térítsd észhez, siess az óvóhelyre, vagy keress más menedéket. Segíts az aggoknak, nőknek, gyermekeknek és tehetetleneknek!

Engedelmeskedj!

Ne kíváncsiskodj! — az életedbe kerülhet.

b) *A házban:*

Keveset beszélj — gyorsan cselekedj!

Utcára ne menj ki!

Ne állj az ablakhoz!

Hajtsd végre az elsötétítést!

Tedd be az ajtókat és ablakokat!

A kályhák tüzeit oltsd el! (hamuval, homokkal).

A gáz- és vízvezetéket zárd el, a világítást szüntesd meg!

Vedd magadhoz gázálcodat!

Lakásod ajtaját kulccsal ne zárd be. (Hogy a benne keletkezett tüzet a házi tűzoltók elolthassák.)

Az óvóhelycsomaggal siess a megjelölt útvonalon az óvóhelyre.

Az őrség felszerelésével siessen helyére.

c) *Az utcán (szabadban):*

Az utcáról tűnj el!

Siess a legközelebbi óvóhelyre, vagy más védett helyre!

Járműveddel az út baloldalán azonnal állj meg.

Járműved világítását azonnal szüntesd meg.

Kocsiból a lovakat fogd ki és kösd ki.

Segíts embertársaidon.

C) Légítámadás alatt.

a) Általában:

Nyugalom!
Önuralom!
Küzd le a vakrémületet!

b) A házban:

Úlj nyugodtan az óvóhelyen!
Ne dohányozz!
Keveset beszélj!
Intsd le a fecsegőket!
Ne égess gyertyát, vagy nyílt lángot!
Segíts embertársaidon!
Az óvóhelyet az óvóhelyparancsnok engedélye
nélkül elhagyni tilos!

c) Az utcán vagy szabadban:

Védett helyen maradj! (A szabadban fák, bokrok
közé, vagy árokban.)

Ha gázfelhőbe kerülsz, s nincs nálad gázálarca,
lehetően nedves kendőt tégy a szájad és orrod elé.

Nyugodtan vegyél lélegzetet.

A gázfelhőből a széllel ellentétes irányban vagy
oldalt igyekezz kijutni.

Ha gázsérülést szenvedsz, *ne járj*, hanem vitesd
magad a legközelebbi segélyhelyre.

d) Nyilvános helyeken:

Őrizd meg nyugalmadat, mert védelmedről gon-
doskodnak.

Ne menj ki az utcára!

D) Légítámadás után.

a) Általában:

Ne kíváncsiskodj és ne csoportosulj!

A helyreállító munkálatokban segíts és ne gátold azok végrehajtását.

b) A házban:

Az óvóhelyet azonnal szellőztesd és rendben hagyd el.

Gázzal szennyezett ruhádat az óvóhely előterében elhelyezett edénybe tedd.

Kövessd a ház légolt. parancsnokának parancsait.

Gázzal fertőzött helyeket kerüld ki.

Ne nyulj fel nem robbant bombákhoz!

Lakásodba csak akkor lépj be, ha meggyőződted, hogy nincs gázzal szennyezve.

Lakásodat kutasd át, nincs-e valahol rejtett tűzfészek!

Lakásodat szellőztesd ki, de ne feledkezz meg az elsőtítési rendszabályokról.

Ellenőrizd az élelmiszereket! — Az esetleg felhasznált vizet pótdold! — Óvóhely-csomagodat egészítsd ki!

Készülj fel a következő légítámadásra!

Ne csoportosulj, — ne fecsegy!

Térj vissza munkádhoz!

c) Az utcán vagy szabadban:

Siess munkád után! — Ne csoportosulj! — A rémhírterjesztőknek és a röpiratoknak ne ülj fel, — add át azokat a legközelebbi rendőrnek!

A gázveszélyes helyeket kerüld ki!

Fel nem robbant bombához ne nyulj!

VI. Mi a kötelessége a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnokának?

A lakóház (házcsoport) légoltalmi őrség parancsnoka az ingatlan tulajdonosát a lakóház (házcsoport) légoltalmának képesítésében támogatja és a szükséges eszközök beszerzését és utánpótlását nála szorgalmazza.

A) Kötelmek békében:

1. Nyilvántartja a ház lakóit.
2. Megszerzi és felállítja a lakóház (házcsoport) légoltalmi őrséget.
3. Az őrség kiképzéséről gondoskodik.
4. Felvilágosítja és kioktatja a ház (házcsoport) lakóit a légítámadás esetén követendő magatartásra.
5. Lakóházon (házcsoporton) belül légoltalmi gyakorlatokat tart.
6. Kiválasztja és berendeztetni az óvóhelyet szakember tanácsa szerint. (I. Riadól és Légolt. Közlemények.)
7. Gondoskodik a padlástér lomtalanításáról. Padlástéren homokot, vizet tároltat.
8. Ellenőrzi, hogy a lakók az elsötétítéshez szükséges berendezéssel rendelkeznek-e és a légoltalmi rendelkezéseket végrehajtották-e.
9. Ellenőrzi az őrség felszerelését és a légoltalmi eszközök működőképességét.
10. A *Légoltalmi Liga* részére tagokat, a *Riadól* számára előfizetőket gyűjt.

B) Honi légvédelmi készütség elrendelésekor:

1. A házőrség beosztását ellenőrzi.
2. Ellenőrzi az óvóhelyet és az ott lévő felesleges holmit eltávolíttatja.

3. Ellenőrzi, hogy a légoltalmi eszközök működőképesek-e? Az észlelt hiányokat azonnal pótoltatja.

4. Ellenőrzi az elsötétítési berendezéseket.

5. Ellenőrzi, hogy a lakásokban van-e víz tárolva.

6. Ellenőrzi a lakók óvóhely csomagjait.

7. Ellenőrzi a gáztömítéseket.

8. Ellenőrzi a lakóház (házcsoport) riasztásához szükséges riasztó eszközt.

9. Megállapítja, hogy hol van a legközelebbi segélyosztag és segélyhely helye.

10. A lakóház lakóit kioktatja teendőikre.

C) Légvédelmi riadó jelére:

Ténykedésében az őrség tagjai támogatják.

1. Megszólaltatja a riasztó eszközt.

2. Az őrség tagjait helyükre küldi.

3. Felügyel, hogy a lakók nyugodtan vonuljanak le a kijelölt útvonalon az óvóhelyre.

4. Ellenőrzi az elsötétítést.

5. A villanyt kikapcsolja, gázfőcsapot elzárja, a víz fővezetékét nyitva hagyja!

6. Minden eszközzel letöri a vakrémületet.

D) Légítámadás alatt:

1. A károk és veszedelmek kiküszöbölését célzó munkálatokat irányítja.

2. Figyeli a lakóház (házcsoport) területét (ebben segédkezik a küldőnc).

3. Összeköttetést tart a szomszéd és szemben lévő házakkal (házcsoportokkal) és szükség esetén a veszélyeztetettek segítségére siet.

4. A később jövőket utasítja, hogy az óvóhely előterében a gázmentesítést hajtsák végre.

5. Az őrség tagjaival szükség szerint intézkedik.

6. Az óvóhellyel és az őrséggel küldőnc útján állandó összeköttetésben áll.

E) Légitámadás után:

1. Az őrség tagjaival felkutatja a lakóház (ház-csoport) környékét, hogy hol van gázzal szennyezett terület, esetleg nyitott tűzfészek, fel nem robbant bomba.

2. A gázzal szennyezett területet megjelölteti és szükségátjárókat létesítet (ilyenek gázmentesítése útján, avagy deszkák lerakásával, rőzse, szalma szóráásával).

3. Az óvóhely elhagyására engedélyt ad és az óvóhelyet rendbehozatja.

4. A lakosságot elővigyázatra és nyugalomra inti.

5. A gázfőcsapot csak akkor nyitja ki, ha meggyőződött arról, hogy minden lakásban el van zárva a gázcsap és csőszérülés nincs. A villanyt bekapcsolja.

6. A szükséges helyreállításokról intézkedik.

7. Elhasznált anyagokat pótoltatja.

8. Mindent előkészít következő légitámadásra.

9. Minden rendelkezésre álló eszközzel azon van, hogy a mindennapi élet mielőbb visszatérjen.

A légoltalom kérdéseiről állandóan tájékoztat a *Riadó!* a Légoltalmi Liga hivatalos lapja. A légoltalom szakemberei számára a *Légoltalmi Közlemények* készül.

A lakosság repülőtámadások elleni önvédelmének megszervezésével a

LÉGOLTALMI LIGA

van megbízva. A Liga e nagyfontosságú feladatát — a m. kir. honvédelmi miniszter irányítása mellett — akként teljesíti, hogy az összlakosságot felvilágosítja a mindenkit fenyegető légiveszély, a légitámadások módja, eszközei, hatása, valamint az ellenük való védekezés mikéntjét illetően. Ezen felül a lakóházakon belül létesítendő összes óvórendszabályokat megszervezi és azok kiépítésében közreműködik.

A lakóházakon belül légoltalmi őrséget alakít. Ahol erre megfelelő számú személy ne... áll rendelkezésre, ezt a szervezést házcsoportokon belül végzi.

A légoltalmi egységek szervezetén belül a lakóház (házcsoport) az a végső és legfontosabb elemi sejt, amelyen a légoltalom súlya fekszik. A lakóház szervezettségének kell úgy a vakrémületet, mint a károk terjedését megakadályozni.

A Légoltalmi Liga országos irányítását az *Országos Elnökség* végzi (Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14. sz. Távb.: 38-31-38 és 38-91-98).

Budapest és környékét a *Liga Budapesti Főcsoportja* irányítja (Budapest, IV., Kossuth Lajos-u. 4. Távb.: 18-44-54).

Minden honvéd vegyesdandárparancsnokság székhelyén *Liga Kerületi Elnökség* működik, amely a vegyesdandár területén minden városban és községben alakuló helyi Liga-csoportokat irányítja.

Amennyiben városunkban, vagy falunkban Liga-csoport működik, a szükséges felvilágosítással és útmutatással az szolgál.

Ahol a helyi Liga-csoportok még nem működnek, ott a megfelelő kerületi elnökségekhez fordulhatunk tanácsért és felvilágosításért.

Ne tétlenkedjünk, hanem cselekedjünk a füzetben foglaltak alapján, azonnal!

*

Aki e füzetet áttanulmányozta, hazafias kötelességének tartsa, hogy azt kézzől-kézre továbbadja.

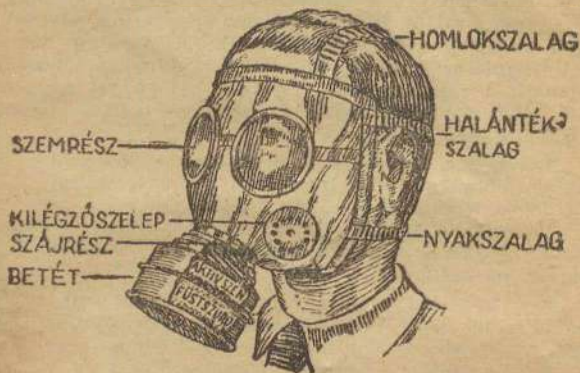

NÉPGÁZÁLARC

A népgázálarc védelmet nyújt a levegővel keveredett hargázok ellen.

A népgázálarc az arc légmentes elzárására szolgáló álarctestből és a beszívott levegő szűrését végző betétből áll.

Az álarctest 5 nagyságban készül, legnagyobb az 1-es, legkisebb az 5-ös jelzésű. A gumizott szövetből készült álarctest zárókeret mentén fekszik föl az arca, légmentesen beerősített cellon szemüvege a látást zavaróan nem befolyásolja. Az álarctest szájrészébe esavarjuk be a betétet. Az elhasznált levegő kilégzőszelepen távozik el az álarcból. Az álarcban lecsapódott nedvességet a szájrész vájatába helyezett cseppfogó nemez szívja fel. A fel-

öltött gázálarcot a tartószalagok (fejszalagok) rögzítik. Az álarc véletlen lehúzását a nyakszalag bekapcsolásával akadályozzuk meg.

A betétben történik a hargáztartalmú levegő szű-

rése. A betét kimerülését a hargáz enyhe szagának felépése jelzi.

Az *álarctestet* úgy kell kiválasztani, hogy mindenki *megfelelő nagyságú*, gázbiztosan illeszkedő gázálarccal legyen ellátva.

Megfelelő nagyságú az álarctest akkor, ha zárókerete a szemöldök felett, de semmiesetre sem a hajon fekszik, a fület nem érinti, ezenkívül a szem lehetőleg a szemüveg közepén vagy felső harmadán látszik. A szalagok hosszúsága tolokákkal állítható.

A látszólag helyesen felillesztett álarctest zárásbiztonságát úgy vizsgáljuk, hogy a szájrészt tenyerünkkel befogva, belélegzünk. A keret mentén még erős szívásnál sem szabad levegőnek behatolnia, viszont az álarctestnek belélegzésnél rá kell tapadnia az arcra. Ez alkalommal a kilégzőszelep helyes működéséről is meggyőződhetünk.

A népgázálarc felöltésekor mindkét kezünk hüvelykujját akasszuk a belsejével testünk felé fordított álarctest halántékszalagjaiba, illesszük bele állunkat s húzzuk fejünkre a fejszalagokat. Felöltött gázálarccal nyugodtan, mélyen lélegezzünk, kilégzéskor hallani fogjuk a kilégzőszelep nyitódását.

Levélelkor legelőször a nyakszalagot kapcsoljuk ki, ezután jobbkézünk hüvelykujját a nyomásesőkkentő lap alá dugva, a gázálarcot toljuk le előre felé.

Használat közben a szemüvegek bepárásodnak. Ennek megakadályozására páramentesítő szappant (kenőcsöt) használunk.

Álarcunk élettartamát megfelelő gondozással hosszabbíthatjuk meg. Tartsuk szem előtt, hogy gázálarcunknak mindig kifogástalan állapotban kell lennie.

A népgázálarc *tárolása* legcélszerűbben a hordtáskában történik. Kályha, fűtőtest közelében vagy túl-fűtött helyiségben a gázálarcot tartani nem szabad. Nyirkos helyen a penészesedés fenyeget. Legajánlatosabb a gázálarcot ruhás- vagy fehérneműs szekrényben tartani.

Felelős kiadó: Petróczy István ny. repülőezredes, a Légoltalmi Liga igazgatója. — Globus, Budapest.

ZMNE

Egyetemi Központi Könyvtár

84729029

DR

A LÉGOLTALMI LIGA HIVATALOS LAPJA A

Riadó!

KÉPES HAVIFOLYÓIRAT

A RIADÓI MELLÉKLETE:

LÉGOLTALMI KÖZLEMÉNYEK

A LÉGOLTALMI LIGA
MŰSZAKI ES TUDOMÁNYOS SZEMLEJE

A

Riadó!

ELŐFIZETÉSI ÁRA ÉVI P 8.—
A LÉGOLTALMI LIGA TAGJAI-
NAK ÉVI P 7.—
A LÉGOLTALMI KÖZLEMÉNYEK-
KEL EGYÜTT ÉVI P 30.—

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, KOSSUTH LAJOS-
UTCA 14. * KIADÓHIVATAL.: JÓZSEF-KÖRUT 5

GLOBUS, BUDAPEST. NYOMDAIGAZGATÓ: ANGÉRMAYER KÁROLY